Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (osmého senátu)

5. června 2025 *

„Řízení o předběžné otázce – Mezinárodní letecká doprava – Montrealská úmluva – Odpovědnost leteckého dopravce – Článek 19 – Škoda způsobená zpožděním při letecké dopravě cestujících, zavazadel nebo nákladu – Článek 31 odst. 2 – Lhůty pro podání stížnosti – Stížnost vznesená přede dnem, kdy dotyčná zavazadla obdržela osoba, která je oprávněna je přijmout“

Ve věci C-292/24,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Landgericht Frankfurt am Main (Zemský soud ve Frankfurtu nad Mohanem, Německo) ze dne 2. ledna 2024, došlým Soudnímu dvoru dne 25. dubna 2024, v řízení

AD

proti

Iberia Líneas Aéreas de España SA Operadora Unipersonal,

SOUDNÍ DVŮR (osmý senát),

ve složení: S. Rodin (zpravodaj), předseda senátu, N. Piçarra a O. Spineanu-Matei, soudci,

generální advokát: M. Szpunar,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za AD: M. Hotes, Rechtsanwalt,

– za Evropskou komisi: G. von Rintelen a N. Yerrell, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

* Jednací jazyk: němčina.

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 31 odst. 2 druhé věty Úmluvy o sjednocení některých pravidel pro mezinárodní leteckou dopravu, která byla uzavřena v Montrealu dne 28. května 1999, podepsána Evropským společenstvím dne 9. prosince 1999 a schválena jeho jménem rozhodnutím Rady 2001/539/ES ze dne 5. dubna 2001 (Úř. věst. 2001, L 194, s. 38; Zvl. vyd. 07/05, s. 491, dále jen „Montrealská úmluva“) a vstoupila ve vztahu k Evropské unii v platnost dne 28. června 2004.

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi AD, cestujícím v letecké dopravě, a leteckou společností Iberia Líneas Aéreas de España SA Operadora Unipersonal (dále jen „Iberia“) ve věci odpovědnosti této společnosti za újmu způsobenou zpožděním při letecké dopravě zavazadel AD a osob, které s ním cestovaly.

Právní rámec

Montrealská úmluva

3 Podle třetího bodu odůvodnění Montrealské úmluvy smluvní státy této úmluvy uznávají „význam zajištění ochrany zájmů spotřebitelů v mezinárodní letecké dopravě a nutnost zajištění spravedlivých náhrad na základě principu odškodnění“.

4 V pátém bodě odůvodnění této úmluvy se uvádí, že „společný krok států k další harmonizaci a kodifikaci některých pravidel pro mezinárodní leteckou dopravu formou nové úmluvy je nejvhodnějším prostředkem pro dosažení spravedlivého vyvážení zájmů“.

5 Článek 19 Montrealské úmluvy, nadepsaný „Zpoždění“, stanoví:

„Dopravce odpovídá za škody způsobené zpožděním při letecké dopravě cestujících, zavazadel nebo nákladu. Dopravce však neodpovídá za škody způsobené zpožděním, je-li prokázáno, že on, jeho zaměstnanci a zprostředkovatelé [zástupci] učinili všechna opatření, která lze přiměřeně požadovat k tomu, aby se předešlo takové škodě, nebo že dopravce, jeho zaměstnanci či zprostředkovatelé [zástupci] nemohli taková opatření učinit.“

6 Článek 31 této úmluvy, nadepsaný „Včasné podání stížnosti“, stanoví:

„1. Pokud osoba, která je oprávněna přijmout zavazadlo nebo náklad podaný k přepravě, jej převezme a nevznese žádnou stížnost, je to dostatečným důkazem, že balík nebo náklad byly dodány v dobrém stavu a podle přepravního dokumentu nebo záznamu uloženého jiným způsobem podle čl. 3 odst. 2 a čl. 4 odst. 2.

2. Pokud osoba, která je oprávněna přijmout zavazadlo nebo náklad, zjistí jeho poškození, musí po tomto zjištění vznést stížnost u dopravce nejpozději do sedmi dní ode dne převzetí podané[ho] zavazadla a 14 dní ode dne převzetí dopravovaného nákladu. Při opožděném dodání je třeba vznést stížnost do 21 dní ode dne, kdy osoba zavazadlo nebo náklad obdrží.

3. Každá stížnost musí být podána písemně a v uvedených lhůtách [učiněna písemně a předána nebo odeslána v uvedené lhůtě].

4. Pokud nebyla v uvedených lhůtách vznesena žádná stížnost, nelze proti dodavateli vznést žádné nároky kromě případů úmyslného podvodu z jeho strany.“

Unijní právo

7 Podle čl. 3 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 2027/97 ze dne 9. října 1997 o odpovědnosti leteckého dopravce při letecké dopravě cestujících a jejich zavazadel (Úř. věst. 1997, L 285, s. 1; Zvl. vyd. 07/03, s. 489) ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 889/2002 ze dne 13. května 2002 (Úř. věst. 2002, L 140, s. 2; Zvl. vyd. 07/06, s. 246) „[o]dpovědnost leteckého dopravce Společenství, pokud jde o cestující a jejich zavazadla, se řídí ustanoveními Montrealské úmluvy pro danou odpovědnost“.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

8 Dne 15. prosince 2021 letěl AD s dvěma dalšími osobami letem rezervovaným u Iberia z Frankfurtu nad Mohanem (Německo) do Panama City (Panama) s mezipřistáním v Madridu (Španělsko). Vzhledem k tomu, že jejich zavazadla nedorazila do Panama City včas, nahlásil AD téhož dne ztrátu těchto zavazadel a telefonicky kontaktoval službu společnosti Iberia pro vyhledávání zavazadel.

9 Vzhledem k této situaci AD a osoby, které s ním cestovaly, odložili další cestu a AD v kontaktním formuláři společnosti Iberia uvedl, že si přeje, aby jej tato společnost osobně kontaktovala nejpozději do 18. prosince 2021; v opačném případě si nakoupí náhradní vybavení a budou pokračovat v cestě. Vzhledem k tomu, že společnost Iberia nereagovala, nakoupili si náhradní vybavení. Teprve po zakoupení tohoto vybavení dorazila uvedená zavazadla dne 20. prosince 2021 do Panama City.

10 Žalobou podanou k Amtsgericht Frankfurt am Main (okresní soud ve Frankfurtu nad Mohanem, Německo) se AD domáhal od společnosti Iberia z titulu svých práv a práv postoupených mu osobami, které s ním cestovaly, úhradu nákladů na uvedené náhradní vybavení, cestovních výdajů a ceny letenek za náhradní let.

11 Rozsudkem ze dne 30. ledna 2023 tento soud tuto žalobu zamítl z důvodu, že nebyla dodržena lhůta pro vznesení stížnosti stanovená v čl. 31 odst. 2 druhé větě Montrealské úmluvy a že se nepoužije ani výjimka stanovená v čl. 31 odst. 4 této úmluvy.

12 AD podal proti uvedenému rozsudku odvolání k Landgericht Frankfurt am Main (Zemský soud ve Frankfurtu nad Mohanem, Německo), který je předkládajícím soudem.

13 AD má za to, že jeho prohlášení, kterým společnosti Iberia stanovil lhůtu do 18. prosince 2021 na to, aby jej kontaktovala, představovalo stížnost vznesenou s předstihem, kterou byla společnost Iberia řádně informována o hrozící škodě a kterou byla dodržena lhůta stanovená v čl. 31 odst. 2 druhé větě Montrealské úmluvy. Jelikož Iberia věděla, že AD nebyl osobně kontaktován ve lhůtě, kterou stanovil, a že k tomuto datu nebyla předmětná zavazadla vydána, věděla již k uvedenému datu o vzniku škody ve smyslu tohoto ustanovení. Nebylo tedy nutné stanovit novou lhůtu po vydání těchto zavazadel.

14 Iberia má naproti tomu za to, že vznik škody lze reálně posoudit až po vydání těchto zavazadel.

15 Za těchto podmínek se Landgericht Frankfurt am Main (Zemský soud ve Frankfurtu nad Mohanem) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Představuje čl. 31 odst. 2 druhá věta Montrealské úmluvy absolutní prekluzivní lhůtu a je nezbytné jej nutně vykládat v tom smyslu, že stížnost musí být vznesena do 21 dní po opětovném obdržení zavazadel, nebo může být stížnost vznesena již před vrácením zavazadla?“

K předběžné otázce

16 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 31 odst. 2 druhá věta Montrealské úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že stížnost z důvodu zpoždění při dopravě zavazadel musí být imperativně vznesena ve lhůtě 21 dnů ode dne, kdy dotyčná zavazadla obdržela osoba, která je oprávněna je přijmout, nebo že tuto stížnost lze vznést před tímto datem.

17 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle čl. 3 odst. 1 nařízení č. 2027/97, ve znění nařízení č. 889/2002, se odpovědnost leteckého dopravce Evropské unie, pokud jde o cestující a jejich zavazadla, řídí ustanoveními Montrealské úmluvy pro danou odpovědnost.

18 Ode dne, kdy Montrealská úmluva vstoupila pro Unii v platnost, tedy od 28. června 2004, jsou tudíž ustanovení této úmluvy nedílnou součástí unijního právního řádu a Soudní dvůr má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se jejího výkladu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. února 2016, Air Baltic Corporation, C-429/14, EU:C:2016:88, body 22 a 23, jakož i citovaná judikatura).

19 Pokud jde o takový výklad, článek 31 Vídeňské úmluvy o smluvním právu ze dne 23. května 1969 *(Recueil des traités des Nations unies*, sv. 1155, s. 331), který odráží obyčejové mezinárodní právo a jehož ustanovení jsou součástí unijního právního řádu, upřesňuje, že smlouva musí být vykládána v dobré víře, v souladu s obvyklým významem, který je dáván výrazům ve smlouvě v celkové souvislosti, a rovněž s přihlédnutím k předmětu a účelu smlouvy (rozsudek ze dne 20. října 2022, Laudamotion, C-111/21, EU:C:2022:808, bod 22 a citovaná judikatura).

20 V tomto ohledu ze znění čl. 31 odst. 2 druhé věty Montrealské úmluvy nejprve vyplývá, že v případě zpoždění při převzetí zavazadel nebo nákladu je osoba, která je oprávněna je přijmout, povinna vznést stížnost u dopravce nejpozději 21 dnů ode dne, kdy osoba dotyčné zavazadlo nebo náklad obdržela.

21 I když toto ustanovení stanoví pro vznesení takové stížnosti prekluzivní lhůtu 21 dnů ode dne převzetí zavazadel, určuje pouze poslední den lhůty, po jejímž uplynutí již v zásadě není možné tuto stížnost platně vznést. Doslovný výklad znění tohoto ustanovení nasvědčuje tomu, že uvedená stížnost může být vznesena kdykoli mezi zjištěním zpoždění při dodání zavazadel nebo nákladu a uplynutím této lhůty, a tedy i před tímto datem.

22 Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že i když čl. 31 odst. 2 Montrealské úmluvy výslovně nestanoví možnost vznést stížnost před datem převzetí dotyčných zavazadel, lze toto ustanovení vykládat v tom smyslu, že stížnost na základě tohoto ustanovení může být vznesena před tímto datem.

23 Dále je třeba určit, zda je tento výklad vycházející ze znění čl. 31 odst. 2 druhé věty Montrealské úmluvy podpořen kontextem, do nějž je toto ustanovení zasazeno.

24 V tomto ohledu je třeba zaprvé konstatovat, že čl. 31 odst. 1 Montrealské úmluvy stanoví, že pokud osoba, která je oprávněna přijmout zavazadlo podané k přepravě, jej převezme a nevznese žádnou stížnost, je to dostatečným důkazem, že zavazadlo bylo dodáno v dobrém stavu a podle přepravního dokumentu nebo záznamu uloženého jiným způsobem podle čl. 3 odst. 2 této úmluvy.

25 Cílem takové stížnosti, jako je stížnost, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, kterou vznese cestující u leteckého dopravce, je oznámit mu, že zavazadlo podané k přepravě nebylo dodáno v dobrém stavu nebo podle přepravního dokumentu nebo záznamu uloženého jiným způsobem podle čl. 3 odst. 2 této úmluvy (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. dubna 2018, Finnair, C-258/16, EU:C:2018:252, bod 50), zejména pokud jde o okamžik, kdy se mělo takové dodání uskutečnit.

26 Zadruhé podle čl. 19 první věty Montrealské úmluvy „[d]opravce odpovídá za škody způsobené zpožděním při letecké dopravě cestujících, zavazadel nebo nákladu“.

27 Z toho plyne, že čl. 31 odst. 1 Montrealské úmluvy ve spojení s čl. 19 první větou této úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že taková stížnost dotyčného cestujícího jako stížnost, která byla vznesena ve věci v původním řízení, má informovat leteckého dopravce o existenci škody způsobené zpožděním při letecké dopravě zavazadel nebo nákladu (obdobně viz rozsudek ze dne 12. dubna 2018, Finnair, C-258/16, EU:C:2018:252, bod 52).

28 Je tedy nutno konstatovat, že také z kontextu, do nějž je zasazen čl. 31 odst. 2 druhá věta Montrealské úmluvy, vyplývá, že škodu způsobenou zpožděním při letecké dopravě zavazadel musí být možné oznámit leteckému dopravci již v okamžiku, kdy se dotyčný cestující o tomto zpoždění dozví, a nejpozději do 21 dnů ode, kdy tato zavazadla obdržel, aniž tento cestující musí čekat na to, až uvedená zavazadla obdrží.

29 Toto konstatování je kromě toho potvrzeno skutečností, že – jak vyplývá z čl. 19 druhé věty Montrealské úmluvy – dopravce neodpovídá za škody způsobené zpožděním, je-li prokázáno, že on, jeho zaměstnanci a zástupci učinili všechna opatření, která lze přiměřeně požadovat k tomu, aby se předešlo takové škodě, nebo že nemohli taková opatření učinit.

30 Jak totiž v podstatě uvedl předkládající soud v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, skutečnost, že byla dotyčnému dopravci předána stížnost týkající se zpoždění při dopravě zavazadel před datem, kdy dotyčná zavazadla obdrží osoba, která je oprávněna je přijmout, může tomuto dopravci umožnit, aby co nejrychleji shromáždil poznatky nezbytné k tomu, aby mohl takový důkaz předložit a byl zproštěn odpovědnosti podle tohoto ustanovení.

31 A v neposlední řadě je výklad uvedený v bodě 22 tohoto rozsudku rovněž v souladu s cíli sledovanými Montrealskou úmluvou. Státy, které jsou smluvními stranami této úmluvy a v souladu s třetím bodem odůvodnění této úmluvy uznávají „význam zajištění ochrany zájmů spotřebitelů v mezinárodní letecké dopravě a nutnost zajištění spravedlivých náhrad na základě principu odškodnění“, se totiž rozhodly stanovit režim objektivní odpovědnosti leteckých dopravců. Takový režim předpokládá, jak vyplývá z pátého bodu odůvodnění úmluvy, že bude dosaženo „spravedlivého vyvážení zájmů“ leteckých dopravců a cestujících [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. července 2023, Austrian Airlines (Zdravotnická první pomoc na palubě letadla), C-510/21, EU:C:2023:550, bod 25 a citovaná judikatura].

32 Výklad čl. 31 odst. 2 druhé věty uvedené úmluvy, který by vylučoval možnost dotyčných cestujících vznést stížnost z důvodu zpoždění při dopravě zavazadel před datem, kdy své zavazadlo obdrželi, by přitom narušil tuto rovnováhu tím, že by splnění formality stížnosti podřídil dodatečné podmínce, která není nezbytná, a mimoto by byl v rozporu se zájmy dopravců, jak vyplývá z bodu 30 tohoto rozsudku.

33 Z výše uvedeného vyplývá, že na položenou otázku je třeba odpovědět tak, že čl. 31 odst. 2 druhá věta Montrealské úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že stížnost z důvodu zpoždění při dopravě zavazadel může být vznesena před datem, kdy dotyčná zavazadla obdrží osoba, která je oprávněna je přijmout.

K nákladům řízení

34 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (osmý senát) rozhodl takto:

Článek 31 odst. 2 druhá věta Úmluvy o sjednocení některých pravidel pro mezinárodní leteckou dopravu, která byla uzavřena v Montrealu dne 28. května 1999, podepsána Evropským společenstvím dne 9. prosince 1999 a schválena jeho jménem rozhodnutím Rady 2001/539/ES ze dne 5. dubna 2001,

musí být vykládán v tom smyslu, že

stížnost z důvodu zpoždění při dopravě zavazadel může být vznesena před datem, kdy dotyčná zavazadla obdrží osoba, která je oprávněna je přijmout.

Podpisy